

Sygn. akt IV CSK 561/17

POSTANOWIENIE

Dnia 25 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz (przewodniczący)

SSN Anna Owczarek

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Spółdzielni [...] w Ł.

przeciwko S. Ż.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 25 stycznia 2019 r.,

skargi kasacyjnej pozwanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 9 czerwca 2017 r., sygn. akt I ACa [...],

1. uchyla zaskarżony wyrok i poprzedzający go wyrok Sądu Okręgowego w B. z dnia 29 sierpnia 2016 r., sygn. akt I C [...] oraz odrzuca pozew;

2. nie obciąża powódki kosztami postępowania kasacyjnego, apelacyjnego i przed Sądem I instancji.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w B. wyrokiem z dnia 29 sierpnia 2016 r. zasądził od S. Ż. na rzecz Spółdzielni [...] w Ł. kwotę 102 928,23 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 3 października 2015 r. z tytułu opłaty wynikającej z nadprodukcji mleka, nałożonej na producenta mlecznego przez Agencję Rynku Rolnego w W. Oddział Terenowy w B. (dalej: „Agencja”), w związku z przekroczeniem kwoty indywidualnej dostaw mleka oraz rozstrzygnął o kosztach procesu. Ustalił, że pozwany był właścicielem gospodarstwa rolnego o powierzchni ponad 200 ha wyspecjalizowanego w produkcji mleka. Pozwany współpracował początkowo ze Spółdzielnią [...] w W., a następnie ze Spółdzielnią [...] w Ł., której w okresie od stycznia do marca 2015 r. sprzedał 229,268 kg mleka, co przekraczało roczny limit producencki i zostało ujawnione w sierpniu 2015 r. przez Agencję. Właściwy dyrektor Oddziału Agencji dnia 4 sierpnia 2015 r. wydał decyzję ustalającą opłatę związaną z nadprodukcją w wysokości 425 431,54 zł. Dotyczyła ona dostaw mleka do Spółdzielni w Ł. i Spółdzielni w W.. Opłata została rozłożona na raty decyzją z 23 września 2015 r. W części odnoszącej się do Spółdzielni w Ł. należna kwota 208 382,13 zł została rozłożona na trzy raty. Spór w niniejszej sprawie dotyczy pierwszej raty w wysokości 102 928,23 zł, którą Spółdzielnia [...] w Ł. dnia 2 października 2015 r. wpłaciła Agencji.

Sąd Okręgowy podkreślił, że zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 50; dalej: „u.o.r.m.p.m.”), w brzmieniu obowiązującym w dniu zawierania umowy przez strony, do postępowania w sprawach indywidualnych związanych z kwotowaniem produkcji mleka, rozstrzyganych przez Prezesa Agencji oraz dyrektora oddziału terenowego Agencji, stosuje się przepisy kodeksu postępowania administracyjnego, jeżeli przepisy ustawy nie stanowią inaczej. Stronami postępowania administracyjnego w niniejszej sprawie były tylko Agencja oraz pozwany. Powódka nie była stroną, a jedynie poinformowano ją

treścią decyzji, wskazując, że pozwany zobowiązany jest wnieść należną opłatę podmiotowi skupującemu. Sąd Okręgowy przyjął, że żądanie zawarte w pozwie nie wynikało z decyzji, lecz z umowy wiążącej strony. Uznał, że stosownie do art. 36 ust. 1 pkt 2 i 3 u.o.r.m.p.m. podmiot skupujący (powódka) ma obowiązek uregulować kary nałożone na producentów z powodu przekroczenia hurtowej kwoty indywidualnej dostaw mleka, co też Spółdzielnia [...] w Ł. uczyniła, powodując powstanie roszczenia regresowego w stosunku do producenta (pozwanego).

Pozwany wniósł apelację od wyroku Sądu Okręgowego.

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 9 czerwca 2017 r. oddalił apelację i zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 5 400 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego. Podkreślił, że opłata za przekroczenie kwoty indywidualnej przez dostawcę hurtowego (limitu rocznego) pełniła funkcję kary i swoją naturą zbliżała się do świadczenia publicznoprawnego (art. 36 ust. 2 u.o.r.m.p.m.). Stwierdził, że skoro podmiot skupujący (Spółdzielnia) miał jedynie status płatnika (pośrednika), to mógł powstrzymać się ze świadczeniem do chwili uzyskania dobrowolnej wpłaty lub wyegzekwowania należności w trybie administracyjnym na podstawie art. 36 ust. 6 u.o.r.m.p.m. Przyjął, że ustawa nie reguluje sytuacji, gdy podmiot skupujący sam spełnia świadczenie publicznoprawne, nie czekając na wpłatę zobowiązanego i nie wszczynając egzekucji administracyjnej. Wskazał, że Spółdzielnia obecnie nie mogłaby skutecznie wszcząć ani przeprowadzić egzekucji i przejąć w ten sposób pozyskane środki. W konkluzji uznał, że Spółdzielnia mogła dochodzić od pozwanego przed sądem powszechnym zwrotu zapłaconej kary o charakterze administracyjnym na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu (art. 405 k.c.).

Pozwany wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego, zarzucając naruszenie prawa materialnego, mianowicie art. 36 ust. 6 u.o.r.m.p.m. w brzmieniu obowiązującym do dnia 3 października 2015 r., art. 40 ust. 1 u.o.r.m.p.m. w związku z art. 75 § 2 zdanie ostatnie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa w wersji obowiązującej od dnia 1 stycznia 2016 r.

(jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 613 ze zm.) przez ich niezastosowanie oraz art. 405 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Liczne przepisy ustawy o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych, m.in. art. 36 i art. 40, zostały uchylone przez art. 6 ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 1419). Jednakże, zgodnie z art. 18 ust. 1 ostatnio wymienionej ustawy, do postępowań w sprawach indywidualnych związanych z kwotowaniem produkcji mleka, rozstrzyganych w drodze decyzji, stosuje się przepisy dotychczasowe.

Według art. 36 ust. 1 pkt 2 u.o.r.m.p.m., w odniesieniu do dostawców hurtowych, właściwi miejscowo dyrektorzy oddziałów terenowych Agencji do dnia 15 września, na podstawie informacji, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 5, ustalają, w drodze decyzji, po uwzględnieniu krajowego współczynnika realokacji, o którym mowa w art. 35 ust. 1 pkt 1, wysokość należnych opłat. Dostawca hurtowy, w terminie określonym w art. 15 ust. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 595/2004 z dnia 30 marca 2004 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1788/2003 ustanawiającego opłatę wyrównawczą w sektorze mleka i przetworów mlecznych (Dz. Urz. UE L 94 z 31.03.2004, str. 22, ze zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 43, str. 333), jest obowiązany do wniesienia podmiotowi skupującemu opłaty ustalonej w decyzji, o której mowa w art. 36 ust. 1 pkt 2 (art. 36 ust. 2 u.o.r.m.p.m.). Opłatę, o której mowa w art. 36 ust. 2, podmiot skupujący jest obowiązany przekazać na rachunek bankowy oddziału terenowego Agencji właściwego ze względu na miejsce zamieszkania albo siedzibę dostawcy hurtowego w terminie określonym w art. 15 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 1788/2003 (art. 36 ust. 2 u.o.r.m.p.m.). Wspomniany obowiązek dotyczy podmiotu skupującego, który jest płatnikiem w rozumieniu art. 8 Ordynacji podatkowej w związku z art. 40 ust. 1 u.o.r.m.p.m. W konsekwencji podmiot skupujący, zgodnie z art. 30 § 1 Ordynacji podatkowej w związku z art. 40 ust. 1 u.o.r.m.p.m., odpowiada za podatek niepobrany lub podatek pobrany a niewpłacony (zob. wyroki

Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 16 lutego 2017 r., V SA/Wa 606/16, niepubl. i z dnia 20 grudnia 2017 r., V SA/Wa 747/17, niepubl.). W tej sytuacji, wbrew stanowisku zajętemu przez Sady orzekające w niniejszej sprawie, należy przyjąć, że podmiot skupujący, wskazany w decyzji, o której mowa w art. 36 ust. 1 pkt 2, był upoważniony do żądania wykonania obowiązku wynikającego z tej decyzji w drodze egzekucji administracyjnej niezależnie od tego, czy dostawca hurtowy wniósł opłatę, o której mowa w art. 36 ust. 2 u.o.r.m.p.m. (art. 36 ust. 6 u.o.r.m.p.m.).

Zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozagę nieważność postępowania m.in. spowodowaną brakiem drogi sądowej (art. 379 pkt 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c. w związku z art. 36 ust. 6 u.o.r.m.p.m.).

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁹ w związku z art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.